

Verslag bedrijfsbezoek studiegroep DBID over Voeding en Diergezondheid op 15 september 2009 bij VOF Westerhof, Holthe 37^E, Beilen.

Bedrijfskarakteristiek:

Melkveebedrijf met 94 melk- en kalfkoeien en een melkquotum van 785.00 kg melk, 47 ha grasland, 18 ha mais. Intensiteit: 12075 kg melk/ha. Het bedrijf is gesitueerd in de 250 meter zone van Het Scharreveld. Het bedrijf heeft ook een vleesvarkenstak met 850 vleesvarkens. De varkensmest wordt afgevoerd. Het melkveebedrijf voldoet aan de derogatie.

Rollend jaargemiddelde 9279 kg melk met 4.20 vet en 3.53 eiwit, 19 ureum, gemiddelde leeftijd 4 jaar en 8 maanden.

Laatste tankleverantie: 6075 kg melk, 4,05% vet, 3,49% eiwit, ureum 15, dat is 25 kg melk per koe per dag.

Krachtvoer per 100 kg melk 19.75 kg aangekocht krachtvoer + 1.4 kg grasbrok + 0.7 kg CCM = 21.85 kg.

Ruwvoeropname bij dagproductie: verwacht: 14.7 kg DS (weidegras, mais, kuil 1+2 2008), goed voor 16.2 kg melk, krachtvoeropname 5.46 kg, goed voor 11 kg melk. Totaal 27.2 kg melk, gerealiseerd 25 kg melk. Conclusie: koeien geven niet wat ze op basis van rantsoenberekening zouden moeten geven. Kijkend naar het grasbestand (droogte, tegenvallende voederwaarde, tegenvallende droge stof opname) moet daar de oorzaak liggen. Ruwvoer efficiëntie desondanks 52%.

Dierziektenstatus:

Lepto, IBR vrij, BVD onbekend, Salmonella onverdacht, Paratbc status B, Blauwtong gevaccineerd.

Op jaarbasis 25% dieren behandeld voor melkziekte en slepende melkziekte

Voersysteem:

's Zomers (+/- juli en augustus) volledig weidegang, daarvoor en daarna 's nachts op stal tot oktober. Voeren met een voerdoseerwagen zonder weeginrichting die gevuld wordt met een kuilhopper. Stal rantsoen met 30-40 % mais en 60-65 % graskuil. Eigen krachtvoer: CCM en grasbrok (gemaakt van elke snede, jaar rond per melkkoe gemiddeld 1 kg gevoerd)

Haksellengte mais 6 mm, DS 31.5. Graskuil: 1^e en 2^e snede over elkaar heen ingekuild, haksellengte 4-6 cm). 2.5 m. hoge kuil, gedeelte van het jaar onvoldoende voersnelheid: broei, schimmel! Afval gaat naar jongvee. Voor weideperiode 2010 aparte lage kuil van 1^e en 2^e snede gemaakt.

Geen berekende droogstands en jongveeantsoenen.

Droge koeien lopen buiten op schraal bemest perceel en krijgen kuil met 734 VEM, 14.1 RE, 271 RC, KAV verschil 192

Dierinspectie:

Rustige koppel melkkoeien met weinig spreiding in conditie, redelijke pensvulling, goed verteerde mest. Weinig kale en dikke hakken.

Hexagram: zie bijlage.

Sterke punten:

- Melkeiwit
- Prestatie vaarzen
- Persistentie
- Gedwongen afvoer
- Leeftijd koppel
- Rollend jaargemiddelde
- Dagproductie
- Melkureum (13-25)
- Benutting grasbrok
- 6-7 stuks jongvee per 10 melkkoeien
- Geen overbezetting in de stal

Aandachtspunten:

- 12% inversio's (vet lager dan eiwit)
- % melkziekte/slepende melkziekte
- Uiergezondheid
- Vruchtbaarheid: VALVA, TKT, inseminatiegetal
- Gladde roosters
- Ligcomfort

- Ventilatie: luchtinlaat
- <6 cm drinkbaklengte per koe in melkveeafdeling
- Kuilproblemen

Doelstelling Pilot Goed voer voor gezonde koe: gezonde koe die lang mee gaat, met dagproductie van 30 kg melk, 8% vet en eiwit, ureum van 20, krachtvoer per 100 kg melk 20-25 kg.

Toetsing aan doelstelling: (+++ of meer = gehaald, ++ of lager = verbeterpunt)

- gezonde koe: ++
- duurzame koe: +++
- 9000 kg = 29-30 kg per dag op jaarbasis: +++, op dit moment even moeilijk
- 8% vet en eiwit: ++
- ureum 20: +++
- kg krachtvoer per 100 kg melk <25: +++

Uitwerking aandachtspunten:

- **Optimalisatie droogstand en transitie:** met dierenarts en voeradviseur binnen de bedrijfsomstandigheden de mogelijkheden bespreken. Uit de inventarisatie van het management van droogstand en transitie blijkt het volgende:
 - * geen rantsoenberekening voor droge koeien
 - * maar ten dele krachtvoer wordt verstrekt in de laatste 3 weken voor afkalven
 - * het kost moeite om de koeien droog te zetten onder de 15 kg melk
 - * koeien worden niet bekapt bij droogzetten
 - * bij meer dan 25 % van de dieren komt zucht voor ten tijde van het afkalven
 - * de koe wordt na afkalven niet volledig uitgemolken
 - * de voer en wateropname na het afkalven zijn maar ten dele geborgd.

Hier is optimalisatie zonder al te veel kosten mogelijk. Acute melkziekte blijkt bij navraag niet zozeer het probleem. Subklinische melkziekte komt meer voor. % aan de nageboorte en % vuilers wijst daarop. Te ver doorschieten in de Negatieve Energie Balans in de nieuwmelkte fase, al ingeluid voor afkalven en bevordert door minder DS opname uit ruwvoer na melkziekte is het gevolg. Je ziet dan ook meer leibmaagdraaiingen en de weerstand van de koeien staat onder druk (celgetal!). En een te diepe NEB heeft gevolgen voor de vruchtbaarheid via een mindere kwaliteit van de eicellen.

- **Vruchtbaarheid:** koppelprobleem: >50% koeien met >2 inseminaties, 24.7 % hormoonbehandelingen. Aandachtspunten: opschonen na afkalven, minder diepe NEB via management droogstand en transitie, tochtcontrole intensiveren (controle als koppel in rust is), hulpmiddelen gebruiken (merkstift, tochtigheidsdetector, stappentellers. Roosters opruwen! Pinken: goede groei: eerder beginnen met insemineren (nu 14.8 maand, kan naar 13.5 maand). Voerhek bij te insemineren dieren 1.38 m. hoog = mooi controlepunt. **Verkorting van de TKT van 443 dagen nu naar 413 dagen levert ruim €60.= per koe op (€2.08 per koe per dag).**
- **Garantie DS opname uit ruwvoer:** door de tegenvallende graskwaliteit in de (droge) nazomer meer graskuil en mais op stal bijvoeren, eigenlijk al vanaf eind juli.
- **Uiergezondheid:** 30% klinische mastitis (iedere maand 2 gevallen), laatste melkcontrole: 40 % verhoogd celgetal, 15% nieuw hoog celgetal (6 vaarzen!) Te veel miljoenairs. Natte meting sterk aangeraden. Herhaald hoog celgetal en oudere koe: afvoeren of kwartier opsporen en inactiveren. Jonge dieren met hoog celgetal: kans geven via gerichte behandeling, doe daarom eens bacteriologisch onderzoek. Droogzetstrategie en behandeling van klinische mastitis bespreken met de dierenarts. **Celgetal 100000 te hoog: kost 0.7 kg melk per koe per dag!**
- **Loop- en kruislijnen (mest en voerroute):** kritisch bekijken in verband met de paratbc situatie. Ook altijd: kalf direct bij de koe weg, biest van de eigen moeder, hooi voor de kalveren. Winnen van paratbc vrije kuil sterk overwegen.
- **Meer in het algemeen:** zorg voor een goed draaiende pens (koesignalen pensvulling, mestscore en mestvertering) en stuur dan met kleine beetjes pensenergie, penseiwit en darmeiwit en structuur in het rantsoen op geleide van tankleverantie (liters, vet, eiwit en ureum). **0.1% hoger eiwit op jaarbasis levert op dit bedrijf met deze productie op basis van de huidige eiwitprijzen €45.= per koe op zonder dat direct hogere voerkosten tegenover staan.**

Sleen, Gerrit Hegen.

Tenslotte nog een basisverhaal met een doelstelling passend bij dit bedrijf:

Hoezo, duurzame koeien met 9000 kg melk?

Koeien die 9000 kg melk geven passen goed op een melkveebedrijf, mits die relatief hoge productie niet gepaard gaat met veel problemen. Als uitgangspunt nemen we een gezinsbedrijf met 800000 kg melk. Sociaal gezien, maar ook wat betreft arbeidsinzet, is het bedrijf gemakkelijker rond te zetten als het quotum volgemolken wordt met 90 koeien, die probleemloos 9000 kg melk geven, dan met 110 koeien die 7500 kg melk geven. Ook uit het oogpunt van N, P en methaan emissie is 9000 kg melk per koe gunstiger.

Koeien die rond de 9000 kg melk geven zijn rendabele koeien. Dat blijkt uit verschillende onderzoeken. In Canada is bij een onderzoek op 650 melkveebedrijven gebleken dat op de 20%

bedrijven met het hoogste saldo (\$636 per koe) de melkproductie 9204 kg meetmelk was. Op de 20% bedrijven met het laagste saldo (\$79 per koe) was de melkproductie 6247 kg meetmelk. Gemiddeld was het saldo \$226 per koe en de melkproductie 8017 kg meetmelk. Interessant is dat bij analyse van de kostenposten blijkt dat het grote verschil in saldo tussen de hoog en laag saldo bedrijven voor een belangrijk deel veroorzaakt wordt door een drietal posten in het voordeel van de bedrijven met een hoog saldo:

1. Lagere ruwvoerkosten per 100 kg melk
2. Lagere krachtvoerkosten per 100 kg melk,
3. Gunstiger melk/krachtvoerverhouding, dus een hogere voerefficiëntie.

Het managen van koeien die gemiddeld 9000 kg melk geven en probleemloos langer meegaan is niet eenvoudig. Toch zijn er een viertal aandachtspunten waar met een consequente aanpak zoveel resultaat is te behalen dat een duurzame koe die 9000 kg melk geeft, in combinatie met het vakmanschap en ondernemerschap van de hedendaagse melkveehouder, ondersteund door deskundige adviseurs, goed haalbaar is.

1. Diergezondheid.

De gang van zaken op een melkveebedrijf mag eigenlijk niet ondermijnd worden door dierziekten die grote schade dan wel ernstige weerstandsvermindering veroorzaken. Anno 2009 zou de gewenste diergezondheidsstatus van een melkveebedrijf er als volgt uit moeten zien:

- Leptospirose vrij
- IBR vrij of onder controle,
- BVD vrij of onder controle,
- Blauwtong onder controle,
- Neospora tankmelkonderzoek of monitoring via bloedonderzoek verwerpers,
- Salmonella onverdacht (of werkend aan een onverdachtstatus),
- Paratbc status A (of werkend aan een onverdachtstatus).

Wat overblijft zijn bedrijfsgebonden ziekten, waarvan het optreden nauw gerelateerd is met voeding, huisvesting en management van de veehouder. We hebben het dan over opfokziekten, stofwisselingsziekten, aan pensverzuring gerelateerde ziekten, klauw- en beengebreeken, mastitis en vruchtbaarheidstoornissen.

2. Jongveeopfok.

- Goede voeding (te beginnen met goed biestmanagement), bedrijfshygiëne en huisvesting

3. Droogstand en transitie: de belangrijke voorbereiding van alle orgaansystemen voor de lactatiefase.

- Smakelijk berekend droogstandsrantsoen
- Stressloze afkalflijn
- Goede huisvesting

4. Lactatiefase.

- Optimale penswerking: maximale vorming van microbieel eiwit en hoge productie van propionzuur zonder risico van pensverzuring
- Goede huisvesting

Bij een consequente aanpak geldt voor aandachtspunten 2, 3 en 4 dat bedrijfsgebonden ziekten minder faal- en uitvalskosten zullen veroorzaken. Dat leidt direct tot een koe die langer meegaat.

De basis van de aandachtspunten 2, 3 en 4 is goed ruwvoer van het eigen bedrijf dat met krachtvoer, mineralen en eventueel een aangekochte structuurbron toegepast wordt in een uitgebalanceerd, dus berekend, rantsoen.

De Pilot Voeding en Diergezondheid is een groep bedrijven met een hoge diergezondheidsstatus en bekijkt de bedrijfsgebonden ziekten vanuit een integrale aanpak van koemanagement. Grote nadruk ligt daarbij op de relatie droge stof opname – ziekteproblematiek. Winning van goed ruwvoer voor de verschillende diergroepen op het melkveebedrijf en het samenstellen van geschikte rantsoenen zal uitgebreid aan de orde komen. Vanwege het belang van droogstand en transitie zal in eerste instantie de nadruk op deze fase liggen. Pensfunctie is een tweede belangrijk onderwerp.

Doelstelling:

Het streven is een gezonde, duurzame koe die gemakkelijk 9000 kg melk met 8% vet en eiwit (4.40/3.60) geeft met een melkureum van 20, en maximaal 25 kg krachtvoer per 100 kg melk.

Sleen, september 2009,

Gerrit Hegen.